

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 374/2025-31

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľiek [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených zákonnou zástupkyňou [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených Advokátska kancelária Krnáč s. r. o., Námestie slobody 2, Banská Bystrica, proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline č. k. 12CoP/39/2024-1823 z 12. februára 2025 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť

1. Ústavnému súdu bola 20. mája 2025 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľiek, ktorou sa domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru uznesením krajského súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľky navrhujú, aby bolo napadnuté uznesenie zrušené, vec vrátená krajskému súdu na ďalšie konanie a aby im bola priznaná náhrada trov právneho zastúpenia. Ústavná sťažnosť obsahuje návrh sťažovateľiek na odklad vykonateľnosti napadnutého uznesenia podľa § 129 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) až do rozhodnutia ústavného súdu o ich ústavnej sťažnosti.

II.

Skutkové východiská

2. Maloleté sťažovateľky sú deťmi občana Spojených štátov amerických a [REDAKOVANÉ]. Maloletá [REDAKOVANÉ] sa síce narodila v Dubaji, ale od jej štyroch mesiacov už žila a bývala s matkou a otcom v štáte Florida. Maloletá [REDAKOVANÉ] sa narodila v USA, kde nepretržite žila od narodenia spolu s rodičmi až do jej neoprávneného premiestnenia matkou. Obe maloleté deti majú americké štátne občianstvo. V rámci konania o rozvod manželstva rodičia uzavreli v roku 2021 predbežnú dohodu o riešení dočasných záležitostí, ktorej súčasťou bol aj dočasný plán o spoločnom využívaní času s maloletými deťmi, pričom matka ostala bývať s deťmi v ich rodinnom dome a otec sa odsťahoval na iné miesto. Keď sa otec 7. septembra 2021 dostavil do bydliska matky na účel realizácie kontaktu s maloletými deťmi, zistil, že dom je prázdny a matka mu následne oznámila, že odišla s maloletými deťmi na Slovensko. Na základe týchto udalostí príslušný súd v štáte Florida, USA, vydal 24. septembra 2021 príkaz na prevzatie maloletých detí, na základe ktorého sú dotknuté orgány oprávnené prevziať maloleté deti od akejkoľvek osoby, ktorá ich zadržáva, a odovzdať ich do starostlivosti otca, ktorý privedie deti do štátu Florida, USA. Matke uložil povinnosť bezodkladne navrátiť maloleté deti do štátu Florida, USA. Keďže matka uvedený príkaz nerešpektovala, súd vydal 14. marca 2022 konečné rozhodnutie o rozvode manželstva, s ktorým spojil aj úpravu práv a povinností rodičov k maloletým deťom. Súčasťou rozhodnutia bol aj rodičovský plán, podľa ktorého je v najlepšom záujme maloletých detí, aby výlučnú zodpovednosť a rozhodnutie o dôležitých otázkach týkajúcich sa maloletých detí mal otec.

3. Návrhom doručeným Okresnému súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) 4. júla 2022 sa otec domáhal nariadenia návratu oboch maloletých detí do krajiny ich obvyklého pobytu – USA – tvrdiac, že matka obe deti premiestnila neoprávnene, teda bez jeho súhlasu i vedomia a bez rozhodnutia amerického súdu, ktorý by jeho súhlas s vystáňovaním maloletých detí nahradil.

4. Okresný súd návrhu otca vyhovel a uznesením (v poradí druhým) č. k. 38P/105/2022-1208 z 13. decembra 2023 nariadil návrat oboch maloletých detí do krajiny ich obvyklého pobytu – štátu Florida, USA, a matke nariadil zabezpečiť návrat detí v lehote 3 dní od nadobudnutia právoplatnosti uznesenia. Určil, že ak si matka svoju povinnosť nesplní a maloleté deti do krajiny ich obvyklého pobytu nevráti, otec je oprávnený po uplynutí stanovenej lehoty maloleté deti na tento účel prevziať. Súčasne v prípade navrátenia maloletých do krajiny ich obvyklého pobytu spolu s matkou uložil otcovi povinnosť poskytnúť primerané záruky na účel zabezpečenia návratu detí do USA, a to konkrétne – umožniť matke sprevádzať maloleté deti do krajiny ich obvyklého pobytu a znášať všetky cestovné náklady spojené s ich návratom,

- po dobu 6 mesiacov od návratu maloletých detí zabezpečiť bývanie pre matku a maloleté deti v samostatne plne zariadenom apartmáne a po uvedenú dobu uhrádzať nájomné a náklady spojené s užívaním bytu,

- poskytovať matke finančnú podporu najmenej 900 dolárov mesačne po dobu minimálne 6 mesiacov od návratu,

- zabezpečiť potreby, stravu a dopravu pre matku a maloleté deti po dobu minimálne 6 mesiacov od návratu,

- uhrádzať matke zdravotné poistenie minimálne po dobu 6 mesiacov od návratu,

- dodržať svoj záväzok nevymáhať od matky výživné na maloleté deti,
- zabezpečiť bezodkladne po návrate maloletých detí do krajiny ich obvyklého pobytu psychologickú terapiu a poradenstvo pre maloleté deti u miestnych odborníkov na duševné zdravie a dodržiavať odporúčania týchto odborníkov,
- zapojiť matku do života maloletých detí po návrate do krajiny ich obvyklého pobytu v zmysle náhradného dočasného rodičovského plánu z 24. júla 2023 a byť nápomocný matke pri riešení akýchkoľvek ďalších potrieb.

5. Okresný súd v prejednávanej veci, aplikujúc Dohovor o občianskych aspektoch medzinárodných únosov detí [(publikovaný v Zbierke zákonov pod č. 119/2001 Z. z.; (ďalej len „Haagsky dohovor“)], a § 123 a nasl. Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“), dospel k záveru, že matka neoprávnene, t. j. bez jednoznačného a nespochybniteľného súhlasu otca premiestnila maloleté deti z krajiny ich obvyklého pobytu na územie Slovenska. Vyhodnotil jej konanie ako porušovanie opatrovnickeho práva otca, pretože matka maloleté deti na Slovensku zadržáva bez toho, aby sa na tom s otcom maloletých detí spoločne dohodli, teda týmto konaním dochádza k porušovaniu čl. 3 Haagskeho dohovoru. K otázke uplynutia ročnej lehoty od neoprávneného premiestnenia maloletých podľa čl. 12 Haagskeho dohovoru uviedol, že na základe vykonaného dokazovania bolo preukázané, že maloleté deti boli na územie Slovenska neoprávnene premiestnené až 6. septembra 2022, teda jednoročná lehota v zmysle Haagskeho dohovoru pred podaním návrhu na nariadenie návratu maloletých detí do krajiny ich obvyklého pobytu neuplynula.

6. Súčasne sa okresný súd zaoberal existenciou výnimiek pre nenariadenie návratu maloletých detí podľa čl. 13 Haagskeho dohovoru, ktorého aplikácie sa matka domáhala, pričom dospel k záveru, že tieto dané neboli. Otec svoje opatrovnicke právo k maloletým deťom vykonával a matke neudelil nesporný a zrozumiteľný súhlas s premiestnením maloletých detí mimo USA, preto nebol daný dôvod výnimky podľa čl. 13 písm. a) Haagskeho dohovoru. Rovnako nebolo preukázané, že by návrat maloleté deti vystavil fyzickej alebo duševnej ujme alebo ich inak priviedol do neznesiteľnej situácie, teda nebol daný dôvod na nenariadenie návratu ani podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru. Súd neuveril tvrdeniam matky, že otec je drogovo závislý, pretože dôkazy ňou predložené nie sú spôsobilé preukázať závislosť otca na drogách. Pokiaľ išlo o hrozbu vážnej psychickej ujmy maloletých detí spôsobenej ich odlúčením od matky a potenciálnu hrozbu jej trestného stíhania v USA pre medzinárodný únos, okresný súd odkázal na závery zrušujúceho rozhodnutia odvolacieho súdu a skutočnosť, že otec na rozdiel od matky splnil všetky povinnosti, ktoré mu boli uložené na pojednávaní 14. júla 2023. Matka sa však v zmysle pokynu okresného súdu neobrátila na príslušný súd v štáte Florida, nespolupracovala s otcom na vytvorení rodičovského plánu a nepožiadala o udelenie víz umožňujúcich jej vstup na územie USA. K matkou predloženému súkromnému znaleckému posudku vypracovanému znalkyňou [REDAKOVANÉ], okresný súd uviedol, že závery znalkyne týkajúce sa odlúčenia maloletých detí od matky sú všeobecné, pričom znalkyňa u detí nekonštatovala akékoľvek konkrétne špeciálne poruchy alebo ochorenia, v dôsledku ktorých by maloleté deti mali byť fixované len na matku, ktoré by im znemožňovali možnosť vytvárania blízkych vzťahov s inými osobami a v dôsledku ktorých by mali byť fixované len na jedno konkrétne miesto v rámci Slovenska. Pokiaľ ide o psychologické vyjadrenie Centra poradenstva a prevencie so sídlom v Lučenci, toto okresný súd

vyhodnotil ako neobjektívne, keďže vyšetrenia maloletých detí a matky sa uskutočňovali bez participácie otca a za situácie, keď maloleté deti po dlhší čas nežijú s otcom a sú dlhodobo (neoprávnene) vo výlučnej starostlivosti matky. Napokon sa okresný súd vyjadril aj k potenciálnemu trestnému stíhaniu matky v USA a v tejto súvislosti uviedol, že v čase vyhlásenia rozhodnutia nedisponuje relevantnou informáciou o tom, že by matka bola trestne stíhaná v USA, prípadne, že by bol na ňu aktuálne vydaný zatykač v súvislosti s únosom maloletých detí. V závere pripomenul zodpovednosť matky za jej rozhodnutie žiť v zahraničí a založiť si rodinu s cudzincom, z čoho pre ňu plynú aj adekvátne následky.

7. Na základe odvolaní matky a kolízneho opatrovníka Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Lučenec krajský súd napadnutým uznesením potvrdil uznesenie okresného súdu podľa § 387 ods. 1 Civilného sporového poriadku v spojení s § 2 ods. 1 CMP ako vecne správne a rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

8. V celom rozsahu sa stotožnil so záverom okresného súdu, že krajinou obvyklého pobytu maloletých detí je USA. Zhodne s okresným súdom konštatoval, že matka premiestnila maloleté deti neoprávnene, teda bez nesporného a zrozumiteľného súhlasu otca, ktorý až do ich premiestnenia na územie Slovenskej republiky riadne vykonával svoje opatrovnicke právo. Krajský súd v súvislosti s odvolacou námietkou matky o nevykonaní navrhnutých dôkazov zdôraznil, že okresný súd sa v odôvodnení rozhodnutia zaoberal vyjadrením Centra poradenstva a prevencie v Lučenci, ktoré vyhodnotil ako neobjektívne, keďže vyšetrenia detí a matky sa uskutočňovali bez participácie otca. Závery znalkyne v znaleckom posudku predloženom matkou považoval za všeobecné, pričom pri vypracovaní posudku sa nezúčastnil otec, a preto znalkyňa disponovala len informáciami od matky. Dodal, že v každom prípade odlúčenia dieťaťa od rodiča – únoscu, s ktorým má dieťa bezprostredný kontakt, bude znalec logicky konštatovať riziko existencie určitej ujmy. Nebol preto ani dôvod na nariadenie výsluchu znalkyne. V tejto súvislosti poukázal na § 123 ods. 2 CMP, z ktorého vyplýva, že v návratových konaniach je obmedzená zásada oficiality a vyšetrovacieho princípu pri zisťovaní skutočného stavu vecí, čo je odôvodnené potrebou uskutočniť konanie v čo najkratšom čase a v záujme maloletého dieťaťa. Súd preto môže pristúpiť k zamietnutiu návrhov účastníkov konania na doplnenie dokazovania v prípade, keď vyhodnotí, že tieto dôkazy nie sú v zmysle § 123 ods. 2 CMP pre vec potrebné na zistenie skutočností podľa § 123 ods. 1 CMP. Krajský súd zhodne s okresným súdom nepovažoval nesúhlas maloletej [REDAKOVANÉ] s jej návratom do USA za rozhodujúci, a to vzhľadom na jej vek (7 rokov), keďže deti v tomto veku vo všeobecnosti nie sú dostatočne rozumovo a vôľovo vyspelé na to, aby dokázali vytvoriť a prezentovať vlastný názor. Za nedôvodnú považoval aj námietku matky o porušení jej práva na spravodlivý súdny proces v dôsledku uskutočnenia pojednávania 24. novembra 2023 o 8.30 h v jej neprítomnosti napriek žiadosti o odročenie pojednávania zo zdravotných dôvodov. Matka v konaní netvrdila také skutočnosti, ktoré by preukazovali, že bude bezprostredne ohrozená fyzická alebo psychická integrita maloletých detí alebo im bezprostredne hrozí zanedbávanie. Jej poukaz na „vytrhnutie“ detí zo známeho prostredia, v ktorom majú založené rodinné a sociálne väzby, nemôže svedčiť o tom, že je v najlepšom záujme maloletých detí, aby ich neoprávnené premiestnenie bolo legalizované. Záruky predložené otcom predstavujú zabezpečenie ochrany detí po návrate, pričom matka ich konkrétnymi dôkazmi nespochybnila. Rovnako nepreukázala, že by jej v USA hrozilo trestné stíhanie a odsúdenie za rodičovský únos.

III.

Sťažnostná argumentácia

9. Sťažovateľky poukazujú na to, že konajúce súdy vôbec nepostupovali podľa § 123 CMP, a to aj napriek tomu, že matka a aj kolízny opatrovník zhodne navrhovali vykonať nové znalecké dokazovanie a/alebo vykonať výsluch znalkyne PhDr. Marty Halašovej, PhD., a to práve na preukázanie existencie výnimky v zmysle čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru, teda slovami CMP – na preukázanie niektorého z dôvodov na nenariadenie návratu maloletých.

10. Zdôrazňujú, že najlepší záujem maloletých detí je základným princípom, na ktorom má vystavať aj konajúci súd svoje rozhodnutie. Kolízny opatrovník z dôvodu ochrany najlepšieho záujmu maloletých detí navrhol dôkazy, ktoré však súd nevykonával, a tie, ktoré boli súčasťou súdneho spisu, v rozpore s právnou teóriou a súdnou praxou spochybnil a odbornú otázku sám posúdil, čo je v rozpore s elementárnymi pravidlami spravodlivého súdneho konania. Takýto postup zo strany krajského súdu považujú sťažovateľky za arbitrárny a svojvoľný.

11. Nedostatky zo strany krajského súdu v konečnom dôsledku spôsobili, že napriek snahe a procesnej aktivite kolízneho opatrovníka skutkový stav a najmä otázka existencie vážneho nebezpečenstva psychickej ujmy u maloletých v dôsledku ich návratu do USA zostala nedostatočne objasnená.

12. Sťažovateľky sú toho názoru, že právo na ochranu ich rodinného a súkromného života a ich najlepší záujem nie sú v okolnostiach posudzovaného prípadu v rozpore. Otec ich môže navštevovať na území Slovenskej republiky, v tomto smere mu matka v styku nikdy nebránila. S otcom tiež boli v pravidelnom kontakte prostredníctvom Skype hovorov. Pokiaľ sa však budú musieť vrátiť do USA, stratia osobný kontakt s matkou, keďže z odpovede americkej ambasády vyplýva neudelenie SB1 víz (s čím sa krajský súd nevysporiadal) a ak by matka získala ESTA víza, tieto sú len na krátku dobu a po vypršaní ich platnosti by ostali bez osobného kontaktu s matkou. Súdy tak nedostatočne vyhodnotili možnosť matky vstúpiť na územie USA a následne v tejto krajine zotrvať, a to aj napriek nepriaznivej imigračnej politike USA.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

13. Ústavný súd v zhode s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) v prvom rade poznamenáva, že vzájomná prítomnosť rodiča a dieťaťa predstavuje základný prvok rodinného života, ktorý je chránený čl. 8 dohovoru (pozri rozsudky ESLP Monory proti Rumunsku a Maďarsku z 5. 4. 2005, sťažnosť č. 71099/01, Iosub Caras proti Rumunsku z 27. 7. 2006, sťažnosť č. 7198/04).

14. V citlivej oblasti rodinných vzťahov je štát nielen povinný zdržať sa opatrení, ktoré by bránili efektívnemu výkonu práva na rodinný život, ale v závislosti od okolností každého prípadu by mal prijať pozitívne opatrenia na zabezpečenie účinného výkonu takýchto práv. V tejto oblasti je rozhodujúce, či bola dosiahnutá spravodlivá rovnováha medzi príslušnými protichodnými záujmami – záujmami dieťaťa, dvoch rodičov a verejného poriadku – v rámci miery voľnej úvahy, ktorú štáty v takýchto záležitostiach majú (pozri rozsudok Maumousseau a Washington proti Francúzsku zo 6. 12. 2007, sťažnosť č. 39388/05), majú však na pamäti, že prvoradým hľadiskom

a centrom úvah musí byť najlepší záujem dieťaťa (pozri Gnahoré proti Francúzsku, sťažnosť č. 40031/98, bod 59).

15. K naplneniu tohto účelu Haagsky dohovor vychádza z vyvrátiteľnej domnienky, že najlepším záujmom dieťaťa je pri jeho neoprávnenom premiestnení alebo zadržívaní urýchlené obnovenie *statusu quo ante*, teda zaistenie promptného návratu dieťaťa do krajiny jeho obvyklého pobytu (keďže miestom obvyklého pobytu dieťaťa je miesto, kde má dieťa rodinné, sociálne, osobnostné a kultúrne zázemie a väzby), aby sa zamedzilo tomu, že faktická situácia, ktorá bola pôvodne protiprávna, bude z právneho hľadiska zhojená, a aby o otázkach rodičovskej starostlivosti rozhodovali príslušné súdy v mieste obvyklého bydliska dieťaťa v súlade s čl. 19 Haagskeho dohovoru (už citovaný *Maumousseau a Washington* proti Francúzsku, body 69 až 83 alebo tiež I. ÚS 254/2022). Výnimku predstavujú prípady, na ktoré pamätá čl. 12, čl. 13 a čl. 20 Haagskeho dohovoru.

16. Inherentnou súčasťou najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa je totiž jeho právo na to, aby nebolo odtrhnuté od jedného rodiča a zadržované druhým rodičom, ktorý sa domnieva, že jeho práva majú väčšiu váhu než práva dotknutého dieťaťa. Dieťa nemôže byť považované za vlastníctvo rodičov, ale musí byť k nemu pristupované ako k jednotlivcovi s vlastnými právami a potrebami (už citovaný rozsudok *Maumousseau a Washington* proti Francúzsku, bod 68). Spory či nezhody medzi rodičmi nie je možné riešiť tým, že jeden z rodičov bez vedomia a súhlasu druhého rodiča, resp. akéhokoľvek právoplatného rozhodnutia súdu odíde alebo zotrvá spoločne s maloletým dieťaťom v inom štáte, než je štát obvyklého pobytu dieťaťa, a tým znemožní druhému rodičovi výkon jeho rodičovských práv. Takému konaniu nemožno priznať právnu ochranu, keďže ním dochádza k vážnemu zásahu do práv druhého rodiča, preto je žiaduce, aby následky tohto konania boli čo najrýchlejšie odstránené rozhodnutím o nariadení návratu dieťaťa do krajiny jeho obvyklého pobytu. Haagsky dohovor sleduje práve tento účel.

17. Z uvedeného je zrejmé, že Haagsky dohovor nie je len technickým, hodnotovo neutrálnym právnym predpisom určujúcim prostredníctvom kolíznych noriem právomoc súdov členských štátov. Ide o právny nástroj, ktorého cieľom je bojovať proti rozmnoženiu prípadov medzinárodných únosov detí a jeho primárnym účelom je zabezpečenie ochrany najlepšieho záujmu dieťaťa a jeho hmotných práv a vzhľadom na tento účel je potrebné vykladať jednotlivé jeho ustanovenia. Najlepší záujem dieťaťa sa nezhoduje so záujmami otca alebo matky okrem prípadov, keď nevyhnutne zdieľajú určité kritériá súvisiace s individuálnou osobnosťou dieťaťa, jeho pôvodom a konkrétnou situáciou. Nemožno ich však chápať totožne bez ohľadu na to, či súd skúma žiadosť o návrat dieťaťa podľa Haagskeho dohovoru, alebo rozhoduje vo veci starostlivosti o dieťa – takéto konanie totiž nie je v zásade spojené s cieľom Haagskeho dohovoru.

18. V kontexte konania o návrat dieťaťa podľa Haagskeho dohovoru, ktoré je odlišné od konania vo veciach starostlivosti o dieťa, musí byť pojem najlepší záujem dieťaťa posudzovaný v rámci výnimiek ustanovených v Haagskom dohovore. Tieto výnimky sa týkajú uplynutia času (čl. 12), podmienok použitia dohovoru [čl. 13 písm. a)] a existencie „vážneho rizika“ [čl. 13 písm. b)], ako aj súladu so základnými princípmi dožiadaného štátu týkajúcimi sa ochrany ľudských práv a základných slobôd (čl. 20). Túto úlohu plnia v prvom rade vnútroštátne orgány dožiadaného štátu,

ktoré majú okrem iného výhodu priameho kontaktu so zúčastnenými stranami (rozhodnutie veľkého senátu ESLP vo veci X proti Lotyšsku z 26. 11. 2013, sťažnosť č. 27853/09, bod 101).

19. Priamo z čl. 8 dohovoru, ako aj zo samotného Haagskeho dohovoru ustanovujúceho výnimky z pravidla urýchleného návratu do krajiny obvyklého pobytu vyplýva, že návrat nemôže byť nariadený automaticky alebo mechanicky, ale vždy s prihliadnutím na konkrétne okolnosti danej veci.

20. Žiadosť o návrat dieťaťa do krajiny jeho obvyklého pobytu možno zamietnuť len na základe v Haagskom dohovore striktno vymedzených výnimiek, ktorých naplnenie musí byť podložené závažnými, objektívnymi a preukázateľne existujúcimi dôvodmi sledujúcimi najlepší záujem dieťaťa (už citovaný X proti Lotyšsku, bod 97). Tieto výnimky však musia byť vykladané reštriktívne. Súdny sú však povinné reálne a explicitne sa zaoberať skutočnosťami svedčiacimi o potrebe aplikovať výnimku z nariadenia návratu a tieto skutočnosti musia byť hodnotené v rámci čl. 8 dohovoru (body 100 – 101 a 104 – 106 uvedeného rozsudku) a rozhodnutia súdov musia byť riadne odôvodnené. Dôkazné bremeno pri preukazovaní existencie výnimky z povinnosti navrátiť dieťa do miesta jeho obvyklého pobytu pritom nesie strana, ktorá s nariadením návratu nesúhlasí (rozsudok vo veci K. J. proti Poľsku z 1. 3. 2016, sťažnosť č. 30813/14, bod 64).

21. Výnimka zakotvená v čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru sa vzťahuje len na vážnu hrozbu ujmy na strane dieťaťa, nie rodiča, a týka sa len tých situácií, v ktorých nemožno od dieťaťa spravodlivo a rozumne požadovať, aby znášalo nepríjemnosti spojené s návratom do krajiny jeho obvyklého pobytu (napr. K. J. proti Poľsku, už citované, bod 64; Maumousseau a Washington proti Francúzsku, už citované, body 69 a 73). Rovnako ani samotný nesúhlas dieťaťa s návratom nevyhnutne nezakladá prekážku nariadenia jeho návratu do krajiny obvyklého pobytu (rozsudok vo veci Raw a ostatní proti Francúzsku zo 7. 3. 2013, sťažnosť č. 10131/11), pretože je predovšetkým na vnútroštátnych orgánoch, aby posúdili, či je v jednotlivých prípadoch potrebné názor dieťaťa zohľadniť; k čomu majú určitý priestor na úvahu (rozsudok vo veci Gajatani proti Švajčiarsku z 9. 9. 2014, sťažnosť č. 43730/07).

22. V kontexte uvedených všeobecných východísk vyplývajúcich z relevantnej judikatúry ESLP a sťažnostnej argumentácie sa ústavný súd zameril na posúdenie, či súdy konajúce vo veci sťažovateľiek nastolili pri rozhodovaní spravodlivú rovnováhu medzi súperiáciami záujmami maloletých detí, ich rodičov, verejného poriadku a dostatočne zohľadnili najlepší záujem detí a na tento účel podrobne posúdili celkovú rodinnú situáciu.

23. V konaní nebolo sporné, že krajinou obvyklého pobytu maloletých detí sú Spojené štáty americké, štát Florida, kde maloletá ■■■■■ vyrastala od svojich štyroch mesiacov (jej miesto narodenia je Dubaj), maloletá ■■■■■ sa tam narodila a rodičia si založili centrum svojho života najprv v spoločnej a neskôr v oddelených domácnostiach. Obe maloleté deti majú americké občianstvo a boli súčasťou zdravotného systému USA. Pred ich neoprávneným premiestnením matkou na územie Slovenska otec participoval na ich výchove, vykonával svoje rodičovské práva v zmysle uzavretej rodičovskej dohody o osobnej starostlivosti. Na základe právoplatného rozsudku o rozvode manželstva z 11. februára 2022, ktorého súčasťou je rodičovský plán, nadobudol otec vo vzťahu k maloletým deťom výlučnú rodičovskú zodpovednosť.

24. Sťažovateľky v podstatnom namietajú, že konajúce súdy nesprávne posúdili dôvody na nenariadenie ich návratu do USA v zmysle čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru a nezohľadnili dostatočne ich najlepší záujem. Odvolávajú sa na závery súkromného znaleckého posudku PhDr. Marty Halašovej, PhD., a psychologické vyjadrenia Centra poradenstva a prevencie Lučenec, tvrdia, že im hrozí v prípade ich odchodu do USA vážna psychická ujma, pretože na Slovensku, ktoré považujú za svoj domov, majú vytvorené stabilné rodinné a sociálne zázemie a v dôsledku dlhotrvajúceho návratového konania (takmer dva roky a štyri mesiace) sa zžili s týmto prostredím. Súčasne by im nenapraviteľnú ujmu spôsobilo a priviedlo ich do „neznesiteľnej situácie“ ich odlúčenie od matky, ktorej nebolo udelené oprávnenie na vstup do USA. Namietajú, že konajúci súd nevykonal dôkazy navrhnuté kolíznym opatrovníkom, a tie, ktoré boli súčasťou súdneho spisu, v rozpore s právnou teóriou a súdnou praxou spochybnil a odbornú otázku sám posúdil.

25. Po oboznámení sa s dôvodmi napadnutého uznesenia ústavný súd nemôže prisvedčiť námietke sťažovateľiek, že konajúce súdy nezohľadnili ich najlepší záujem a nedostatočne zistili skutkový stav, čo sa týka existencie rizík v prípade nariadenia návratu do krajiny ich obvyklého pobytu. Podľa názoru ústavného súdu konajúce súdy vykonali náležité šetrenie tvrdení kolízneho opatrovníka, zaoberali sa jeho návrhmi na vykonanie dokazovania a pri interpretácii a aplikácii čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru rešpektovali požiadavky detailného preskúmania celej rodinnej situácie a náležitým spôsobom prihliadali na konkrétne okolnosti prípadu. Krajský súd (rovnako ako okresný súd) nezistil žiadne dôvody na aplikáciu výnimiek odôvodňujúcich odmietnutie nariadenia návratu maloletých detí do miesta ich obvyklého pobytu v zmysle Haagskeho dohovoru, pričom akcentoval, že vážne nebezpečenstvo musí preukázať ten rodič, ktorý dieťa neoprávnené premiestnil a odmieta zabezpečiť jeho dobrovoľný návrat. Nestačí pritom iba tvrdenie, že takéto nebezpečenstvo existuje, ale rodič ho musí podložiť relevantnými dôkazmi. Žiadne poznatky tohoto druhu v predmetnom návratovom konaní však najavo nevyšli. K argumentácii, že návrat do USA spôsobí maloletým deťom závažnú psychickú ujmu, čo malo vyplývať zo záverov predloženého znaleckého posudku a vyjadrení Centra poradenstva a prevencie Lučenec, krajský súd zdôraznil najmä tú skutočnosť, že psychologické vyšetrenie detí sa realizovalo bez prítomnosti otca a len na základe informácií poskytnutých matkou, preto v ňom absentuje celkové posúdenie pomerov vo vzťahu k obom rodičom. Závery znalkyne týkajúce sa hrozby vzniku ujmy v dôsledku návratu detí do USA krajský súd vyhodnotil zhodne s okresným súdom ako príliš všeobecné, keďže v každom prípade odlúčenia dieťaťa od rodiča – únoscu, s ktorým má dieťa bezprostredný kontakt, bude znalec logicky konštatovať riziko existencie určitej ujmy (bod 28 napadnutého uznesenia).

26. K uvedeným záverom nemá ústavný súd žiadne výhrady. V tejto súvislosti už judikoval, že každá zmena sociálneho a kultúrneho prostredia pri návrate do inej krajiny (aj keď krajiny obvyklého pobytu dieťaťa) predstavuje určité riziko vzniku sociálnych a kultúrnych záťaží pre dieťa, avšak s týmto rizikom je potrebné objektívne počítať a formulácia čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru uvedené akcentuje, keď pripúšťa nenariadiť návrat dieťaťa rozhodnutím súdu do krajiny obvyklého pobytu len v prípade existencie vážneho nebezpečenstva (a teda nie všeobecného, potenciálneho alebo v miere predpokladaného a logického) fyzickej alebo duševnej ujmy (a teda nie vo vzťahu k nezačleneniu do sociálneho či kultúrneho prostredia samému osebe) alebo privedenia dieťaťa do neznesiteľnej situácie (musí ísť o situáciu, ktorá má reálny potenciál

ohroziť mravný vývoj dieťaťa alebo ktorá vystavuje dieťa reálnemu strádaniu po stránke nedostatku pre život nevyhnutných predpokladov – strava, ošatenie, bývanie, vzdelanie a pod.) (m. m. II. ÚS 282/2017).

27. Je zrejmé, že konajúce súdy žiadnym spôsobom nespochybnili silnú vzťahovú väzbu sťažovateľiek k matke, no za ujmu uvedenú v čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru nepovažovali len samotnú separáciu detí od matky zodpovednej za protiprávne odňatie detí. Uvedený záver plne korešponduje s judikatúrou ESLP, podľa ktorej odlúčenie dieťaťa od rodiča – únoscu, hoci môže byť pre dieťa náročné, samo osebe automaticky nespĺňa test vážneho rizika podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru (pozri rozsudok vo veci G. N. proti Poľsku z 19. 7. 2016, sťažnosť č. 2171/14, bod 61; rozsudok G. S. proti Gruzínsku z 21. 7. 2015, sťažnosť č. 2361/13, bod 56). Je teda nevyhnutná existencia ďalších konkrétnych špecifických okolností, ktoré by tento záver o existencii vážneho nebezpečenstva odôvodňovali. V tomto prípade nesie dôkazné bremeno osoba, ktorá dieťa neoprávnene premiestnila alebo zadržala (m. m. I. ÚS 304/2018).

28. Z predloženého znaleckého posudku pritom okrem iného vyplýva schopnosť oboch maloletých detí adaptovať sa bez ťažkostí na nové sociálne prostredie, nebola u nich diagnostikovaná žiadna duševná porucha, v dôsledku ktorej by hrozilo, že sa obe deti po návrate dostanú do neznesiteľnej situácie v zmysle čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru.

29. Pokiaľ ide o argumentáciu, že plynutím času sa maloleté deti integrovali v novom prostredí, ktoré nie je v ich záujme opätovne narúšať, ústavný súd konštatuje, že akceptovaním uvedeného by došlo k popretiu primárneho účelu Haagskeho dohovoru. Tým je zabrániť tomu, aby rodič, ktorý dieťa protiprávne odviezol alebo zadržoval, profitoval zo svojho protiprávneho konania a faktického stavu, ktorý jednostranne vytvoril, a to plynutím času, čo je v rozpore s konceptom najlepšieho záujmu dieťaťa (pozri rozsudok G. K. proti Cyprus z 21. 2. 2023, sťažnosť č. 16205/21, bod 53). Hoci na jednej strane je nutné súhlasiť s tým, že dĺžka návratového konania nespĺňala v posudzovanej veci požiadavku urgentnosti, ktorú ústavný súd, ako aj ESLP v súvislosti s týmto osobitným typom konaní neustále akcentuje, na strane druhej nebolo možné ignorovať, že dĺžku konania ovplyvnila potreba vykonania rozsiahleho dokazovania na účel zistenia skutočného stavu veci, predovšetkým posúdenia vznesených námietok matky a kolízneho opatrovníka o riziku existencie ujmy u maloletých detí v zmysle čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru. Napokon, bola to práve matka, ktorá profitovala zo zdĺhavého súdneho konania, keďže od jej odchodu z USA maloleté deti žili iba s ňou a kontakt s ich otcom bol minimálny. Ústavný súd súčasne nemohol prehliadnuť postoj matky v konaní vyznačujúci sa pasivitou a zjavne účelovým konaním, ktorého cieľom bolo dosiahnuť vytvorenie rôznych prekážok pre vycestovanie do USA. Svedčí o tom predovšetkým uvedenie zámerne nepravdivých údajov v žiadosti o udelenie ESTA víz, v dôsledku čoho bola žiadosť matky o vstup na územie USA zamietnutá. Zároveň matka neposkytla otcovi žiadnu súčinnosť pri podaní návrhu na prijatie náhradného dočasného rodičovského plánu ani v súvislosti s prenájmom bytu v USA (body 42, 90 uznesenia okresného súdu). Jej neochota vrátiť sa (hoc aj dočasne) do USA a spolupracovať s otcom je zrejmá z vyjadrení samotnej matky, resp. jej právneho zástupcu počas celého konania, keďže výslovne odmietla požiadať a cestovať na turistické víza či na nepristáhovateľské víza z dôvodu ich časovej limitácie.

30. Podľa názoru ústavného súdu sa konajúce súdy relevantne, zrozumiteľne a logicky vysporiadali so všetkými tvrdeniami, ktorými bola zdôvodňovaná aplikácia výnimky z pravidla nariadenia návratu maloletých detí v zmysle Haagskeho dohovoru, pričom v tomto smere svoje rozhodnutia dostatočne a adekvátne zdôvodnili. Argumenty matky a kolízneho opatrovníka preto krajský súd zhodne s okresným súdom vyhodnotil ako nedostatočné pre nenariadenie návratu maloletých detí v zmysle čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru (bod 42 napadnutého uznesenia). Bez významu pritom podľa ústavného súdu nie je v posudzovanej veci skutočnosť, že konajúce súdy podmienili nariadenie návratu maloletých detí splnením záruk zo strany otca spočívajúcich v materiálnom zabezpečení detí aj matky minimálne po dobu šiestich mesiacov (úhrada cestovných nákladov spojených s návratom, úhrada nákladov na bývanie, stravu, dopravu, zdravotné poistenie, mesačnej finančnej podpory 900 dolárov) a tiež v realizácii opatrení potrebných na adaptáciu maloletých detí po ich návrate do USA vrátane psychologickkej terapie a poradenstva pre maloleté deti u miestnych odborníkov na duševné zdravie.

31. Sťažovateľky ďalšou námietkou krajskému súdu vytýkajú, že aproboval postup okresného súdu, ktorý zamietol návrh kolízneho opatrovníka na vykonanie znaleckého dokazovania. V súvislosti s touto námietkou ústavný súd uvádza, že všeobecný súd má právomoc vo veci konať, čo zahŕňa aj rozhodnutie o tom, či a aké dôkazy vykoná. V takomto prípade však nemôže ísť o svojvoľný a neodôvodnený postup. Postup súdu, ktorý nevykonal všetky navrhované dôkazy, však sám osebe neznamená porušenie základného práva na súdnu ochranu. Ak by však všeobecný súd nevykonal dôkaz navrhovaný stranou konania, hoci tento by mal preukazovať rozhodnú skutkovú okolnosť, znamenalo by to porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 168/2019). V okolnostiach posudzovanej veci však o takýto prípad nejde.

32. Mimosporové konanie je typické dominanciou princípu oficiality a princípu materiálnej pravdy, ktoré od súdu vyžadujú zistenie skutočného stavu veci, ktoré nie je ohraničené dôkaznou iniciatívou účastníkov konania (tzv. vyhľadávací princíp). Uvedené však neznamená povinnosť súdu vykonať akýkoľvek dôkaz, ktorý účastník mimosporového konania označí na preukázanie svojich skutkových tvrdení (§ 32 ods. 2 CMP). Odmietnutie vykonania znaleckého dokazovania bolo zo strany vo veci konajúcich súdov riadne odôvodnené poukazom na predmet, o ktorý v okolnostiach veci pri rozhodovaní o navrátení maloletých detí do krajiny obvyklého pobytu ide, ako aj s ohľadom na celkový postoj matky, ktorá sa sama rozhodla nevrátiť do USA a na získanie potrebnej autorizácie na vstup do USA nevynaložila potrebné úsilie (bod 95 uznesenia okresného súdu, bod 28 napadnutého uznesenia). Vo veci konajúce súdy na návrh kolízneho opatrovníka teda reagovali ústavne udržateľným spôsobom a ani v tomto smere nemožno dospieť k záveru o porušení ústavných práv sťažovateľiek. Do procesu zisťovania skutkového stavu s ohľadom na (ne)vykonanie konkrétneho dôkazu nie je ústavný súd v zásade oprávnený zasahovať (s výnimkou extrémnej svojvôle pri aplikácii právnych predpisov zo strany konajúcich súdov), keďže ide o proces uplatňovania jednoduchého práva (podústavného práva) a manažovanie procesu dokazovania patrí výlučne do kompetencie všeobecných súdov (obdobne IV. ÚS 647/2021).

33. Sumarizujúc uvedené, ústavný súd konštatuje, že krajský súd v spojení s okresným súdom skúmali relevantné aspekty pre rozhodnutie o návrhu otca na nariadenie návratu maloletých detí do krajiny ich obvyklého pobytu – USA, ich rozhodnutia neporušujú žiadne ústavnoprávne princípy

a náležite sa venujú zisťovaniu najlepšieho záujmu oboch maloletých detí a hľadaniu spravodlivej rovnováhy medzi kolidujúcimi záujmami, ktoré boli v danom prípade v hre.

34. V závere ústavný súd poznamenáva, že návrat maloletých detí do USA sa síce môže javiť aj s ohľadom na už uplynutý čas príliš tvrdý a odporujúci ich prejavenej vôli, avšak v konaní pred všeobecnými súdmi bolo nepochybne preukázané, že matka maloleté deti premiestnila na územie Slovenska neoprávnene. Maloleté deti boli iba na základe jednostranného rozhodnutia matky vytrhnuté (predovšetkým [REDAKOVANÉ] zo svojho sociálneho a rodinného prostredia a zázemia, v ktorom žili od svojho narodenia, a len v dôsledku konania matky sa museli promptne adaptovať na nové prostredie. Svojím odchodom pritom matka závažným spôsobom zasiahla do rodičovských práv otca, ktorému týmto znemožnila osobný kontakt s jeho deťmi a možnosť participovať na ich výchove.

35. V danom prípade teda nebolo zistené nič, čo by nasvedčovalo tomu, že napadnutým uznesením krajského súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľiek podľa ústavy a dohovoru, preto ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol v celom rozsahu ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

36. Ústavný súd zároveň nevyhovел ani návrhu sťažovateľiek na odloženie vykonateľnosti napadnutého uznesenia odvolacieho súdu, keďže ústavnú sťažnosť odmietol v celom rozsahu z dôvodov už bližšie ozrejmených v tomto rozhodnutí. Zo systematického výkladu právnej úpravy tohto inštitútu predbežnej, resp. dočasnej ochrany totiž vyplýva (§ 131 ods. 1 zákona o ústavnom súde, pozn.), že pozitívne rozhodnutie o takomto návrhu prichádza do úvahy vtedy, ak ústavný súd prijme ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie.

37. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, neprichádzalo do úvahy rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľiek obsiahnutých v petite ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. júna 2025

Robert Šorl
predseda senátu